

Gemeente Borger-Odoorn, RUIMTE VOOR JOU, Uitvoeringsplan 2010 – 2017

© januari 2010, afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

INLEIDING

Spelen, bewegen en ontmoeten is belangrijk voor jong en oud. Het is daarom belangrijk dat er voldoende en goede speel- en ontmoetingsruimte in onze gemeente is.

In 2007 heeft Speelplan in opdracht van de gemeente Borger-Odoorn onderzoek gedaan naar de huidige stand van zaken van de speelvoorzieningen in de gemeente Borger-Odoorn. Vervolgens hebben we op integrale wijze een beleidsnota Speelruimtebeleid; Ruimte voor jou! opgesteld waarin een drietal gedragen beleidsvisies voor de gemeente Borger-Odoorn zijn geformuleerd. Op 21 augustus 2008 heeft de gemeenteraad zich met algemene stemmen uitgesproken voor de visie Integraal spelen. Hiermee is een theoretisch kader ontstaan om de vele speelplekken goed te kunnen beheren en aan de toekomstige vraag te kunnen voldoen.

Dit plan is het vervolg op de nota Ruimte voor jou; het uitvoeringsplan speelruimte. In dit plan wordt aangegeven hoe de gemeente Borger-Odoorn de uitgangspunten integraal spelen gaat implementeren.

Om het buiten spelen en sporten van kinderen en jongeren te stimuleren en ontmoeting mogelijk te maken streven we naar het verbeteren van de speelvoorzieningen door hun integrale speel- en beweegwaarde te vergroten, een natuurlijke inrichting te stimuleren en de ontmoetingsfunctie te versterken. We streven er bovendien naar om de speelruimte voor 12+ uit te breiden en de speelvoorzieningen levensloopbestendig te maken.

Uitgangspunt is dat het geheel beheersbaar moet zijn en dat de voorzieningen moeten voldoen aan de eisen van het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen (WAS).

Het uitvoeringsplan is opgesteld voor een periode van 8 jaar en zal gelden van 2010 tot en met 2017.

VISIE

De gemeente Borger-Odoorn heeft gekozen voor het initiëren van integraal en natuurlijk spelen: Het creëren van buitenruimten waarin de verschillende doelgroepen worden bediend en elkaar kunnen ontmoeten. Binnen deze ruimten worden vooral bewegen, ontdekken en sociale intelligentie gestimuleerd door middel van uitdagende, sportieve en natuurlijke materialen. Daarnaast wordt voorgesteld om bestaande en centraal gelegen speelruimten, zoals schoolpleinen en speeltuinen, waar mogelijk overeenkomstig in te richten en voor iedereen toegankelijk te maken. Professionele inzet stimuleert sport, spel en ontmoeten waarbij het opbouwen van respect, contact tussen de generaties en wederzijds begrip een speerpunt is.

Aandachtspunten

- aanpakken van achterstallig onderhoud van bestaande speelruimten
- de onderhoud- en beheerstructuur inclusief de daarbij behorende juridische regelgeving dient te worden gewijzigd
- het huidige budget dient geactualiseerd te worden naar landelijke normeringen en uitgebreid te worden met nieuwe doelgroepen
- er is professionele inzet noodzakelijk zoals activiteitenbegeleiding, sport- en spel medewerkers.
- integrale ontmoetingsplekken dienen voor iedereen veilig bereikbaar te zijn door middel van wandel en fietspaden
- aandacht voor bespeelbaar groen en natuurlijk spelen
- integrale uitvoering van speelruimtebeleid

Vervolgprojecten

- op en instellen nieuwe onderhoud- en beheerstructuur
- samenstellen juridisch handboek; aansprakelijkheid, toezicht, handhaving, verzekeringen
- aanpassen beleidsregels naar aanleiding van voorgaande punten
- integraal opstellen spreidings- en uitvoeringsplan integraal en natuurlijk spelen; huidige speeltuinen, openbaar maken en invoegen schoolpleinen in speelruimtebestand, nieuwe projecten zoals Brede School/MFA in Nieuw Buinen en Valthermond, waar mogelijk toetsing herinrichtingsplannen
- initiëren van sportbuurtwerk in weekenden en vakanties
- initiëren van bespeelbaar, avontuurlijk en educatief groen
- waar nodig aanpassing van wandel- en fietspadennet of aanpassing van de inrichting ervan
- aanleg speelbossen

Knelpunten

Achterstallig onderhoud

Uit de inventarisatie van Speelplan BV en uit de inspectierapporten bleek dat een aanzienlijk aantal speeltoestellen en ondergronden niet (meer) voldoet aan de eisen van het Attractiebesluit. Deze speeltoestellen en ondergronden dienen, met het oog op de veiligheid van spelende kinderen, hersteld of vervangen te worden. Aangezien het beschikbare budget van de gemeente Borger-Odoorn voor speelruimtebeleid onvoldoende is om alle onveilige speeltoestellen (incl. ondergrond) op te knappen dan wel te vervangen, wordt een deel van de speeltoestellen weggehaald zonder dat er nieuwe speeltoestellen (direct) voor in de plaats komen. Het huidige budget is onvoldoende om alle speeltuinen goed te onderhouden.

Financiën

Het huidige structurele budget voor speelruimtebeleid bedraagt nu € 33.033,- op jaarbasis. Een deel hiervan (€ 11.020,-) gaat naar speeltuinverenigingen en speeltuinstichtingen die zorg dragen voor beheer en onderhoud van de bestaande speelplekken. Iedere afzonderlijke vereniging ontvangt € 385,-. Een ander deel (€ 2938,-) gaat naar Speelplan BV voor inspectie van de speeltoestellen en ondergronden. De afdeling BOWG zet € 1785,- in voor regulier onderhoud. Daarnaast is er een jaarlijks bedrag beschikbaar van € 17.280,- voor vervanging van afgeschreven toestellen. Er is geen budget beschikbaar voor het onderhoud en beheer van jeu de boulesbanen, skatebanen en speeltoestellen bij de zwembaden. Daarnaast is er geen budget beschikbaar voor de aanleg van nieuwe speel- en sportvoorzieningen.

Speelwaarde

Uit de inventarisatie blijkt ook dat de speelwaarde van de speelruimte in de gemeente Borger-Odoorn versterkt kan worden. Het accent van de inrichting ligt eenzijdig op het kortdurende bewegingsspel (schommelen, wippen, draaien). De overige speelwaarde (fantasie, exploratie, constructie, sport en rust) van de bestaande speellocaties is beperkt dan wel minimaal.

Ontwikkelingen

In de Nota Speelruimte; Ruimte voor jou! is een financiële paragraaf opgenomen. In deze paragraaf is op basis van landelijke normen en percentages een schatting gemaakt van de totaalwaarde van ons huidige speelruimte bestand. Op basis van deze totaalwaarde en een geschatte investering ten behoeve van nieuwe speelruimte is een financiële vertaling gemaakt van integraal spelen. Uit de financiële vertaling bleek dat er een aanzienlijk bedrag, in totaal

•168.515,- per jaar, nodig is om de ambities van integraal spelen mogelijk te maken. Inmiddels verkeert Nederland en daarmee ook de gemeente Borger-Odoorn in een sterk gewijzigd financieel klimaat. De kredietcrisis zorgt landelijk en lokaal voor het bevriezen van budgetten dan wel (forse) bezuinigingen.

Integraal spelen staat voor kwaliteit en leefbaarheid. Daarnaast stimuleert integraal spelen gezamenlijk gebruik van speelruimte en concentratie van speelplaatsen waardoor een besparing op beheer en onderhoud zal ontstaan. In het voorliggend uitvoeringsplan is de beperkte dan wel afwezige financiële ruimte op de gemeentebegroting uitgangspunt geweest.

Hoewel deze huidige financiële situatie de basis vormt van onderhavig uitvoeringsplan blijft het huidige speelruimtebudget te beperkt om integraal spelen goed te kunnen uitvoeren. Bovendien is er in het huidige speelruimtebudget geen ruimte om de speeltoestellen bij de zwembaden, skatebanen of de jeu-de-boulesbanen te onderhouden. Daarnaast is er op dit moment sprake van onderhoudsachterstand.

In het uitvoeringsplan heeft gemeente Borger-Odoorn vooral gezocht naar mogelijkheden om integraal spelen uit te voeren binnen het huidige budget met een beperkte extra financiële investering. We hebben gezocht naar een oplossing voor het beheer en onderhoud en zien investeringsmogelijkheden door budgetten te bundelen en gefaseerd in te zetten.

In het hoofdstuk financieel kader is het financieel voorstel en het aangepast kostenplaatje uitgewerkt.

RUIMTE

Speelruimte omvat meer dan alleen een speeltoestel. Het is belangrijk om te realiseren dat ruimte een bepalende factor is bij het spelen en ontmoeten naast de aanwezigheid van speeltoestellen en aanleidingen. Speelruimte betreft de ruimte die gegeven wordt om te spelen en ontmoeten zowel in de openbare ruimte als op ingerichte (speel)plekken. Daarnaast gaat speelruimte over de spreekwoordelijke ruimte die gegund wordt; " waar mag hij of zij spelen of waar kunnen we elkaar ontmoeten?"

Binnen de openbare ruimte kan onderscheid gemaakt worden in informele en formele speelruimte. Met informele ruimte wordt de ruimte aangeduid waar de jeugd leeft, woont en (veilig) kan spelen, zoals de straat, de stoep, het plantsoen en het water, maar waar geen specifieke speeltoestellen staan. Met formele speelruimte wordt de ruimte aangeduid die specifiek en exclusief is ingericht voor de speelfunctie.

Speelruimte omvat dus veel meer dan het inrichten van een aantal speellocaties.

Formele ruimte

Het ministerie van VROM heeft in april 2006 alle gemeenten een beleidsbrief gezonden, waarin wordt aanbevolen een richtgetal van 3% (van bouwlocaties) te hanteren als te reserveren ruimte voor formele buitenspeelruimte. Bij het maken van plannen moet er dus een bepaalde hoeveelheid ruimte gereserveerd worden voor formele speelruimte. De richtlijn van VROM betekent een reservering van 300 m² per hectare uitgegeven gebied. Dit houdt in het geval van nieuwbouw of herstructurering in dat er in een vroeg stadium nagedacht moet worden over speelruimte.

Informele Speelruimte

De informele speelruimte laat zich niet makkelijk kwantificeren. De hoeveelheid informele speelruimte wordt in ieder geval bepaald door de opbouw van een dorp of buurt. De hoeveelheid en samenstelling van openbaar groen, het water, de bebouwing en de wegen bepalen de bespeelbaarheid. Is er veel groen en water en zijn er 30km wegen met stoepen, zijn deze toegankelijk en nodigen ze uit tot medegebruik door kinderen, dan zal er veel informele speelruimte zijn. Daarom zijn de tuin, de oprit, de stoep, de straat en het gras in de buurt een belangrijke bron van informele speelruimte.

Bespeelbaar groen

Bespeelbaar groen zet aan tot beweging, maakt blij en stimuleert het begrip, de sociale ontwikkeling en de gezondheid. Volwassenen kunnen de positieve uitwerking van groen heel goed beredeneren. Maar ook kinderen voelen aan dat groen belangrijk is. In de gemeente Borger-Odoorn is kwantitatief voldoende groen. Dat klinkt positief. Maar niet alle groen is bruikbaar voor kinderen om te spelen.

Een uitnodigende omgeving - zoals groen - stimuleert tot beweging in de vorm van wandelen, joggen en fietsen. ¹. Daarnaast vergemakkelijkt groen het sociaal contact bij kinderen en daarmee hun sociale ontwikkeling en heeft groen heeft een gunstige invloed op de concentratie en zelfdiscipline. **1) TNO 2004**

Gebruiksgroen geeft uitbreiding van spelmogelijkheden. Gras om op te spelen of te zitten. Lang gras om iets te beleven; madeliefjes, klaprozen, korenbloemen en paardenbloemen om te rijden, voor de bloemenwinkel of te blazen, te tellen en de toekomst te voorspellen.

Afscheidingsgroen zorgt voor natuurlijke afscheiding tussen speelruimtes. Decoratief groen is groen wat niet bedoeld is om te spelen maar heeft op speelplaatsen wel degelijk waarde. Bomen en planten geven schaduw en zicht op de seizoenswisselingen en trekken vlinders en vogels aan.

Planvorming

De wijze waarop een dorp of buurt is opgebouwd bepaalt hoeveel ruimte inwoners krijgen om te spelen en elkaar te ontmoeten. Het is van belang om de openbare ruimte zo te verdelen dat deze als speelruimte te gebruiken is.

Het waarborgen van een goede bespeelbaarheid van een dorp of buurt dient dan ook één van de uitgangspunten te zijn bij de ontwikkeling van beleidsplannen en bij de ontwikkeling van nieuwbouw. Speelruimte vraagt dan ook om een duidelijke positie in de ruimtelijke planvorming. Voor de ruimtelijke ordening is van belang dat er voldoende ruimte voor spelen en ontmoeten gereserveerd wordt en deze zo te situeren dat deze ook werkelijk als zodanig ingericht kan worden. Naast het reserveren van ruimte vraagt speelruimte ook bereikbaarheid en voldoende bespeelbare informele buitenruimte. De gemeente moet bij haar structuurplan rekening houden met de mobiliteit van kinderen en de gevolgen van de keuze voor verkeersstromen ten aanzien van mobiliteit van kinderen.

Samenvatting en aandachtspunten

- Speelruimte betreft de ruimte die gegeven wordt om te spelen en te ontmoeten zowel in de openbare ruimte als op ingerichte (speel)plekken.
- Het ministerie van VROM heeft aanbevolen een richtgetal van 3% (van bouwlocaties) te hanteren als te reserveren ruimte voor formele buitenspeelruimte.
- Bespeelbaar groen zet aan tot beweging, maakt blij en stimuleert het begrip, de sociale ontwikkeling en de gezondheid.
- Speelruimte vraagt om een duidelijke positie in de ruimtelijke planvorming.

Spreadingsplan Speelruimte

Een spreadingsplan is een middel om voorzieningen efficiënt in te zetten zodat zoveel mogelijk inwoners er gebruik van kunnen maken. Tot op heden kan iedere rechtspersoon een toekenning afdwingen ook

als er in de directe omgeving al voorzieningen aanwezig zijn. Daardoor zijn verschillen ontstaan tussen dorpen in de gemeente Borger-Odoorn voor wat betreft speelvoorzieningen.

Door een evenwichtige spreiding van speelvoorzieningen kunnen de verschillende functies van speelruimte en doelgroepen op elkaar worden afgestemd. Hiermee kan invulling worden gegeven aan de visie Integraal Spelen.

I ntegraal spelen

Integraal spelen staat voor meervoudig ruimtegebruik door, zo mogelijk, voorzieningen voor meerdere functies te gebruiken. Voorbeelden hiervan zijn:

- schoolpleinen na schooltijd gebruiken als speel- en sportvoorziening voor alle kinderen
- (kerk)pleinen, parken en openbaar groen inrichten als ontmoetingsplek voor jong en oud met mogelijkheden voor spelen en sporten
- parkeerterreinen zo inrichten dat ze, op tijden dat er niet (veel) geparkeerd wordt, (deels) gebruikt kunnen worden als sportvoorziening voor jongeren

De gemeente Borger-Odoorn staat voor de uitdaging om in tijden van financiële druk alle ambities van Integraal Spelen waar te maken. Omdat het niet mogelijk is om met een beperkt budget alle beleidsvoornemens in uitvoering te vertalen is een prioritering noodzakelijk.

Prioritering

De gemeente kiest daarom in eerste instantie voor het investeren in één centrale speel- en ontmoetingsruimte per dorp voor jong en oud (Kern en Kader). Dit betekent dat op termijn kleine, bestaande speelplekken verdwijnen. Voor dorpen met een groot aantal inwoners en/of een geografische uitgestrektheid waarvoor één centrale locatie onvoldoende is wordt dit opgevangen door het in stand houden van meerdere speelplaatsen. Mogelijk kan er op termijn wel investeringsruimte worden gevonden om meerdere locaties in te richten als integrale speel- en ontmoetingsplekken.

Locatie keuze centrale speelruimte

In overleg met betrokkenen – bewoners, kinderen en jongeren – en in overleg met de vereniging voor dorpsbelangen, de speeltuinvereniging, het schoolbestuur en de jongerenwerker zal de gemeente Borger-Odoorn per dorp onderzoeken welke locatie de meest aangewezen plek is voor het aanleggen van een centrale speel- en ontmoetingsruimte en eventueel een afzonderlijke sportvoorziening (Kern en Kader).

De gemeente Borger-Odoorn is bezig met het ontwikkelen van beleid op het gebied van buurtgericht werken. Voorwaarde voor buurtgericht werken is een duurzame relatie tussen de gemeente en dorp of buurt. Het is van belang om de samenwerking aan te gaan met een partij die zich verantwoordelijk voelt voor het gehele dorp of buurt en die continuïteit kan waarborgen. In de meeste gevallen zal een stichting dorpsbelangen de meest voor de hand liggende partij zijn. De huidige structuur met de vele afzonderlijke speeltuinverenigingen en speeltuinstichtingen komt hiermee te vervallen.

Als gevolg van de prioritering moet een keuze gemaakt worden welk dorp of buurt in welk jaar aan de beurt komt. Een buurtgerichte aanpak maakt het mogelijk om binnen een gebied een integrale aanpak te volgen zodat samenhang ontstaat. Zo kunnen ook minder positieve acties (opheffen van een speelplaats) gecombineerd worden en zelfs ten goede komen aan een kwaliteitsimpuls ergens anders.

Als gevolg van het spreidingsplan en de prioritering zijn er ook gebieden die geen speel- en ontmoetingsruimte zullen hebben dan wel houden. Dit betreft met name een aantal buurtschappen en het buitengebied van de gemeente Borger-Odoorn (Kern en Kader). Het is niet haalbaar om voor deze gebieden openbare speelvoorzieningen in de nabijheid van de woning te realiseren. Dit is wellicht onplezierig voor deze groep. Hiertegenover staat dat deze gebieden van nature volop ruimte bieden om te spelen.

Criteria

We stellen drie criteria voor het opstellen van een gefaseerde investeringsagenda.

1. Actuele ontwikkelingen

In Nieuw Buinen en in Borger wordt hard gewerkt aan de Brede School en de bouw van een Multi functionele accommodatie. De nieuwbouw dan wel herinrichting van het schoolplein en omliggende gronden biedt een kans voor het inrichten van een centrale speellocatie. Tegelijkertijd leeft er in enkele dorpen de behoefte voor sportieve hangplekken voor 12+- jeugd.

2. Noodzaak

In sommige dorpen is het beheer dan wel onderhoud van de huidige speelplekken dusdanig onvoldoende dat er snel iets moet gebeuren. De staat van onderhoud laat sterk te wensen over en een aantal speeltoestellen is al enige tijd weggehaald zonder dat er iets voor terug is gekomen. Op basis van onderhoudsrapportages en aanvragen van verschillende speeltuinverenigingen kan een prioritering worden gemaakt.

3. Draagvlak

Buurtgerichte aanpak is een op draagvlak gebaseerde aanpak. De lokale partijen van dorpen of buurten moeten openstaan voor een actieve en constructieve participatie in de uitvoering van integraal spelen

Centrale Speellocatie

Als eerste zullen we in overleg met het schoolbestuur onderzoeken of het schoolplein zich leent voor een centrale speellocatie. Schoolbesturen en gemeente zullen dan afspraken met elkaar maken over de financiering van de herinrichting van het schoolplein, over verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden en over de organisatie en financiering van het beheer en onderhoud (incl. inspecties). Op basis van dit overleg kunnen zich twee situaties voordoen:

1. Het schoolbestuur stelt het schoolplein beschikbaar. Het beschikbare speelruimtebudget wordt ook met hen gedeeld.
2. Het schoolbestuur stelt het schoolplein niet beschikbaar. Het speelruimtebudget wordt niet met hen gedeeld. De gemeente geeft het schoolbestuur geen bijdrage in de kosten voor beheer, inspectie en onderhoud.

Als het schoolbestuur het schoolplein beschikbaar stelt, dan zal het schoolplein heringericht worden als speel- en ontmoetingsruimte. Na schooltijd zal het plein toegankelijk blijven voor kinderen en de buurt. Indien het schoolplein en directe schoolomgeving geen ruimte laat voor een sportieve locatie al dan niet voor tieners, dan zal in dat geval elders een sportvoorziening aangelegd worden. Wanneer er geen schoolplein beschikbaar komt wordt met de betrokkenen verder gezocht naar een geschikte centrale locatie. Te denken valt aan dorpshuizen of andere centrale voorzieningen.

In dorpen waar geen school voorhanden is of de school in de toekomst zal sluiten is het dorpshuis de eerst aangewezen plaats om te onderzoeken. De interne ontmoetingsruimte kan dan gecombineerd worden met een actieve en levendige buitenruimte.

Bestaande speelvoorzieningen

Bestaande speelvoorzieningen die verdwijnen en nieuwe speelruimte in nieuwbouw of herstructureringswijken wordt ingericht met bespeelbaar groen of informele speelruimte. Hiermee wordt voldaan aan de norm van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om 3% van de beschikbare buitenruimte te reserveren voor speelruimte. Ook past bespeelbaar groen binnen integraal spelen en blijft de locatie beschikbaar om op een later tijdstip anders in te richten binnen het spreidingsplan integraal spelen.

Samenvatting en aandachtspunten

- Integraal spelen wordt uitgevoerd door middel van een spreidingsplan
- In verband met beschikbare middelen wordt een prioritering aangebracht door middel van een investeringsagenda
- De investeringsagenda gaat uit van het investeren in één centrale speel-en ontmoetingslocatie per dorp (Kern en Kader).

- De uitvoering van de investeringsagenda wordt gedaan met lokale partijen waarbij aansluiting wordt gezocht bij buurtgericht werken
- Vrijvallende speeltuinen in de wijk moeten als informele speelruimte behouden blijven
- De informele speelruimte wordt met bespeelbaar groen ingericht

INRICHTING

Een integrale centrale speel- en ontmoetingslocatie vraagt kwaliteit. Integraal spelen onderkent drie positieve aspecten van speelruimte; stimuleren van de ontwikkeling, ontwikkelen van sociale competenties en versterken van sociale cohesie. Om deze drie aspecten te waarborgen moet de locatie en inrichting voldoen aan situeringcriteria, behoeften en kwaliteitseisen.

De inrichting van speel- en ontmoetingslocaties bepaalt de vormen van spelen en ontmoeten die mogelijk zijn. Hoe meer mogelijkheden er zijn, hoe leuker de gebruikers het vinden en hoe langer ze plezier beleven aan een speel- en ontmoetingsterrein. In zijn algemeenheid moet bij het inrichten van speelterreinen dan ook vooral aandacht zijn voor het aanbrenge van voldoende spelaanleidingen en ontmoetingsmogelijkheden. Dit gebeurt deels door het plaatsen van verschillende soorten speeltoestellen, maar vooral ook door een gevarieerde vormgeving van het terrein. Daarnaast moeten de speelplekken (waar mogelijk) voor meerdere leeftijdscategorieën geschikt zijn.

Situeringcriteria

Situeringcriteria zijn belangrijk bij het bepalen van een centrale speel- en ontmoetingslocatie. Een centrale speel- en ontmoetingsruimte moet in al zijn facetten uitnodigen tot gebruik. Het moet een logische plek worden voor spel en ontmoeting. Het succes van deze plek kan worden vergroot wanneer deze voldoet of wordt aangepast aan de volgende situeringcriteria:

A Bereikbaarheid

Je moet er veilig en logisch naar toe kunnen. Een goede en veilige bereikbaarheid is ook voor andere groepen dan kinderen belangrijk, zoals ouderen of minder validen.

B Centrale ligging

Een centrale ligging heeft een groter bereik dan aan de randen van een wijk of dorp en stimuleert integratie van diverse bevolkingsgroepen

C Keuze voor dubbelgebruik en draagvlak

Speelvoorzieningen gelegen op openbaar toegankelijke schoolpleinen of in de buurt van andere kinddomeinen kunnen rekenen op een intensiever gebruik en draagvlak.

D Keuze voor levendigheid

Zien en gezien worden. Het is leuker als er wat te beleven valt. Levendigheid is tevens belangrijk in het kader van sociale veiligheid

E Keuze voor attractiewaarde

Plekken met een grotere attractiewaarde hebben een groter bereik dan plekken die zich in weinig van de andere speelvoorzieningen onderscheiden. Plekken waar altijd kinderen zijn trekken kinderen, en een attractieve buitenruimte stimuleert ontmoeting.

Behoeften

Speelplekken dienen ingericht te worden met het oog op bepaalde leeftijdscategorieën. De motorische vaardigheden en de behoeften aan spel en ontmoeting van de diverse leeftijden lopen uiteen. We hebben gekozen voor integraal spelen waarin we speelplekken willen creëren die meerdere doelgroepen kunnen bedienen. Een ruime opzet van de locatie en een gevarieerde inrichting zijn echter wel belangrijke voorwaarden. Dit om verdringing van jongere

door oudere kinderen te voorkomen en ruimte te geven aan de diverse voorzieningen van spel en ontmoeting.

Speel- en ontmoetingsbehoeften

A. Jongste kinderen

De kinderen in de leeftijd tot ongeveer 6 jaar hebben deels aangepaste toestellen nodig; klein van afmeting. Kleine klim en klauterhuisjes, lage glijbaan, ruimte voor fietsjes. Verder houdt deze leeftijd van spelen met zand, water en beestjes. Veiligheid telt in deze categorie zwaar.

B. Schoolkinderen

Binnen deze groep zijn drie subgroepen te benoemen; meisjes, jongens en gemengd. Meisjes zijn erg kritisch en mijden slecht ingerichte plekken. Meiden willen schommels, uitzichtpunten en behendigheids-toestellen. Jongens hebben behoefte aan balspel. Klimtoestellen worden door zowel jongens als meisjes gebruikt net als bandschommels, water en zand. Voor beide groepen is verhard en vlak oppervlak nodig om te kunnen hinkelen, knikken, skaten en tennissen. Daarnaast is er behoefte aan bespeelbaar groen. Het schoonhouden en onderhouden van de speellocatie is erg belangrijk om een positief gebruik te continueren.

C. Jongeren

Voor jongeren is zien en gezien worden belangrijk. Jongeren willen graag kiezen uit mogelijkheden. Jongeren willen een ontmoetingsplek al dan niet met sportieve mogelijkheden zodat je je kunt laten zien en je krachten kunt meten. Een miniramp, fitnessstoestel, tafeltennistafel of basket maakt een plek herkenbaar. Ook in deze leeftijdscategorie hebben meiden hun eigen wensen. Het samen kunnen zitten en toekijken, al dan niet op een grote schommel, vinden meiden belangrijk.

Vanaf 15 jaar vormen jongeren steeds meer eigen groepen die niet of slecht mengen met andere groepen. De groepen jongeren wisselen nogal eens van samenstelling, behoefte en interesse. Een ruimte voor jongeren vraagt om het aanwezig zijn van diverse functies.

D. Volwassenen

Om een speelplek tot een verblijfplek te maken moet je er ook kunnen en graag willen verblijven. Bankjes zijn belangrijk om de sociale functie te bevorderen. Zitcomfort en ontmoetingsaanleidingen zijn hierbij van belang. Een fitnessstoestel, jeu de boulesbaan, tennisbaan of spelletjestafels kan het mengen van generaties bevorderen.

Kwaliteitseisen

Kwaliteitseisen zijn een uitwerking van de speelruimtevisie van de gemeente Borger-Odoorn op inrichtingsniveau. De kwaliteitseisen waarborgen dat een centrale speel- en ontmoetingsruimte bijdraagt en aanzet tot spelen, bewegen en ontmoeten.

Ontwikkeling

Speelruimte moet de motorische, sociale, cognitieve, zintuiglijke ontwikkeling stimuleren en bijdragen aan het ontwikkelen van ruimtelijke oriëntatie, taal en spraak, creativiteit en fantasie en zelfstandigheid.

Gezondheid

Speelruimte moet zoveel mogelijk aanzetten tot beweging. Voorbeelden hiervan zijn springen, klimmen, glijden, fietsen, balanceren, graven en hangen.

Veiligheid

Alle speelplekken moeten voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen (Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen) en sociale veiligheid kunnen bieden. Er dienen afspraken te worden gemaakt over het gebruik van alcohol en roken op de centrale speelplaatsen.

Groen

Het gebruik van groen en natuurlijke spelaanleidingen draagt bij aan gevarieerd spel. De inrichting van natuurlijke speelruimte zal het 'vrije spel' mogelijk maken. Kinderen leren er omgaan met aanvaardbare risico's en vinden er 'avontuur en spanning'.

Variatie in spelvormen

De inrichting van speelruimte zal zowel het korte spel (bewegen, schommelen, wippen, draaien) als ook langdurig spel (fantasie, exploratie, constructie, sport en rust) mogelijk maken.

Samen spelen en zelfstandig spelen

Er moet een goede balans zijn tussen toestellen die bedoeld zijn voor het spel van meerdere kinderen en toestellen die kinderen juist uitnodigen zelfstandig te spelen.

Uitdaging

We geven de voorkeur aan toestellen die op verschillende niveaus bespeelbaar zijn en de fantasie prikkelen (bijvoorbeeld een klimrek waarop een kind elk jaar weer een hoger niveau kan beklimmen).

Integraliteit

De inrichting van speelruimte dient gericht te zijn op het samen spelen van kinderen en jongeren en op het elkaar ontmoeten van ouders en dorpsbewoners (sociale functie). *Toegankelijkheid gehandicapten*

Ook kinderen met een lichamelijke beperking moeten toegang hebben tot onze speelvoorzieningen. Idealiter is elke speelplek toegankelijk voor deze kinderen. *Ouderbetrokkenheid*

De speelplekken moeten prettige plekken zijn voor ouders om te verblijven. Naast het zorg dragen van de beheerder van de speelplek voor voldoende zitgelegenheid en beschutting op speelplekken voor kinderen, zijn ouders verantwoordelijk voor het gedrag van kinderen.

Schoon en heel

De speelplekken moeten schoon en heel zijn.

Duurzaamheid

We gebruiken bij voorkeur vandalismebestendige en duurzame materialen.

Betrokkenheid en tolerantie

Elke nieuwe speelruimte moet tot stand komen in samenspraak met gebruikers en omwonenden.

Herkenbaarheid & Herbergzaamheid

De centrale speelplaats moet herkenbaar zijn en uitnodigen tot deelname. Ook moeten de kinderen en de buurt zich er prettig en veilig voelen.

Sportbuurtwerk

Professionele inzet stimuleert sport, spel en ontmoeten en versterkt het opbouwen van respect, contact tussen de generaties en wederzijds begrip.

Samenvatting en aandachtspunten

- Integraal spelen onderkent drie positieve aspecten van speelruimte; stimuleren van de ontwikkeling, ontwikkelen van sociale competenties en versterken van sociale cohesie.
- Om deze drie aspecten te waarborgen moet de locatie en inrichting voldoen aan situeringcriteria, behoeften en kwaliteitseisen.
- Sportbuurtwerk vergroot het succes van een speel- en ontmoetingslocatie

Beheer en Onderhoud

Beheer is het bestuur en toezicht voeren over objecten, in het bijzonder administratie van financiën en objecten. Het gaat hierbij om de continue zorg voor de kwaliteit van de speelruimte. De kwaliteit van de speelruimte wordt bepaald door de mate waarin aan de basisvoorwaarden is voldaan en de hoeveelheid speelwaarde. De zorg voor kwaliteit betekent dus ook de zorg voor veiligheid. De zorg voor veiligheid is te vertalen in onderhoud.

Onderhoud bestaat uit die werkzaamheden die men uitvoert om de speelgelegenheden die men beheert in de toestand te houden of weer in de toestand te brengen die men voor de invulling van hun functie nodig acht.

Het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) heeft grote invloed op de inrichtingen het beheer en onderhoud van speelvoorzieningen. De WAS stelt eisen aan de veiligheid van speelplekken en verplicht de beheerder tot het bijhouden van een logboek per toestel.

Momenteel is er sprake van beheer en exploitatie door onafhankelijke speeltuinverenigingen. In de nota speelruimte; Ruimte voor jou! is al aangegeven dat er twijfels bestaan over deze beheerstructuur. Zo waren er problemen met achterstallig onderhoud, continuïteit van speeltuinverenigingen en juridische aansprakelijkheid van de gemeente binnen dit beheermodel. In 2009 is door de gemeente onderzoek gedaan naar verschillende beheerstructuren en de juridische aansprakelijkheid.

Juridisch kader

Het vrijwaren van juridische aansprakelijkheid van de gemeente blijkt een zeer lastige kwestie te zijn. Slechts in het geval dat de gemeente het eigendom van de grond over laat gaan op een derde kan deze aansprakelijkheid voorkomen. Eigendomsoverdracht is in het kader van gemeentelijk grondbeleid en de bijkomende kosten ongewenst.

Wel zijn er mogelijkheden om de juridische aansprakelijkheid te beperken of beter te regelen. Dit kan door het aangaan van duidelijke afspraken met de betrokken speeltuinvereniging. Het opstellen van een bruikleenovereenkomst of een beheerovereenkomst zijn mogelijkheden om wederzijdse rechten en plichten vast te leggen.

Speeltuinverenigingen

Speeltuinverenigingen moeten voldoen aan een aantal basisnormen om continuïteit en kwaliteit te garanderen. Met alle speeltuinverenigingen zal de gemeente bruikleen of beheerovereenkomsten aangaan. Het aangaan van deze overeenkomsten en het nakomen van afspraken ten aanzien van onderhoud en beheer zijn voorwaarden om in aanmerking te komen voor de structurele subsidie.

Schoolpleinen

In het spreidingsplan spelen schoolpleinen een rol als mogelijke integrale speel- en ontmoetingslocatie. Bij schoolpleinen is de grond en daarmee ook de inrichting in eigendom van het schoolbestuur. Het openbaar maken van een schoolplein kan alleen in samenwerking met andere partijen. De gemeente kan in overleg met de school en andere gebruikers komen tot een overeenkomst over financiën, onderhoud en beheer van het schoolplein.

Onderhoud

Bij het onderhoud van speelplekken gaat het om controle, dagelijks onderhoud, vervanging van toestellen en maandelijkse inspectie op de veiligheid om te voldoen aan de zorgplicht.

Naast achterstallig onderhoud bij enkele speeltuinen heeft een aantal speeltuinverenigingen het onderhoud zeer goed voor elkaar. Deze speeltuinverenigingen voelen zich verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en toezicht van de door hun gecreëerde speelvoorziening.

Binnen de onderhoudstructuur van speeltuinen zal worden uitgegaan van deze verantwoordelijkheid van speeltuinverenigingen. Speeltuinverenigingen zijn als eerste verantwoordelijk voor het regelmatig controleren en onderhouden van hun speeltuin. Gezien de beperkte mogelijkheden van speeltuinverenigingen en de uiteindelijke eindverantwoordelijkheid van de gemeente (in verband met aansprakelijk-

heid) is het groot onderhoud en het onderhoud naar aanleiding van de jaarlijkse inspectie een verantwoordelijkheid van de gemeente.

Technisch aspect

De intentie is om speeltoestellen en speelplekken duurzaam in stand te houden. Een toestel heeft een technische en een functionele levensduur. Een duurzaam in stand te houden toestel moet van goede kwaliteit zijn en weinig onderhoud nodig hebben. Als een toestel niet meer voldoet aan de doelgroep (functionele levensduur) moet het herplaatst worden om ten volle de technische levensduur te benutten. Het is daarom wenselijk dat toestellen aansluiten bij de belevingswereld van meerdere leeftijdscategorieën.

Samenvatting en aandachtspunten

- De eindverantwoordelijkheid voor de veiligheid van de speelruimte in de afzonderlijke dorpskernen en de aansprakelijkheid bij mogelijke ongevallen blijft bij de gemeente liggen.
- De gemeente zal met alle speeltuinverenigingen een bruikleen of beheerovereenkomst aangaan.
- De gemeente en de gebruikers van het schoolplein stellen bij het openbaar toegankelijk maken van het schoolplein een overeenkomst op waarin afspraken worden gemaakt over beheer, onderhoud, aansprakelijkheid en financiën.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud en de inspecties
- De speeltuinverenigingen zijn verantwoordelijk voor controle en (klein) onderhoud van de speelruimte
- De gemeente voert jaarlijks overleg met de verenigingen

Financieel kader

In 2007 heeft Speelplan BV de totaalwaarde bepaald van de speelruimte in de gemeente Borger-Odoorn. In deze inventarisatie is ook berekend hoeveel budget er nodig is om de speelruimte adequaat te beheren, onderhouden en te vervangen. Hiervoor is uitgegaan van landelijke normen. Deze normen zijn opgesteld door Childfriendly Cities/VROM/NUSO en door de VNG als Handboek "Spelen met ruimte" aan de gemeenten aangeboden. De adviesnorm voor het beheer en onderhoudsbudget bestaat uit 5% van de totaalwaarde van de speelruimte. De adviesnorm voor vervanging van speelruimte gaat uit van 10% van de totaalwaarde.

Tot nu toe is er geen structureel budget beschikbaar voor de speeltoestellen bij de zwembaden, de jeu-de-boules banen en de skatevoorzieningen.

Onderhoud, beheer en inspectie

Om te voldoen aan het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen is een budget noodzakelijk van € 53.671,--. Dit is exclusief vervanging en investering en inclusief budget voor het beheer en onderhoud van de speeltoestellen bij de zwembaden, de jeu de boulesbanen en de skatevoorzieningen.

Vervanging

In het uitvoeringsplan is gekozen voor beperkte vervanging. Het budget zal daarom niet uitgaan van de landelijke norm van 10% van de totaalwaarde. Voor vervanging en investering binnen de minimale variant Integraal spelen zoals voorgesteld is € 17.280,-- nodig. Deze vervanging is noodzakelijk om het bestaande aanbod langzaam te vervangen door integraal spelen.

Integraal spelen

Integraal spelen op basis van de investeringsagenda betekent € 20.000,-- extra.

Totaal

Totaal betekent dit een jaarlijks budget van € 90.951. Het huidige budget speelruimte bedraagt € 33.033,-. Er dient dus voor € 57.918,- structurele financiële dekking te worden gezocht.

Schematische weergave financiën

Uitvoeringsplan Speelruimtebeleid

omschrijving	toestellen	locaties	waarde	bedrag
speeltuinen	233	37	818.775	40.939
zwembaden	29	3	79.650	3.983
skate-banen	3	3	125.000	6.250
jeu-de-boules	5	5	50.000	2.500
onderhoud/beheer totaal	5%			53.671
vervanging				17.280
centrale plek per kern				20.000
totaal				90.951
Huidig budget				33.033
Benodigd extra bedrag				57.918

Communicatie

Communicatie is een belangrijk aspect voor het succes van het nieuwe speelruimtebeleid. De investeringsagenda en de financiële omstandigheden zorgen ervoor dat er van tijd tot tijd gekeken moet worden gekeken welke communicatiemiddelen op welk moment worden ingezet. Te denken valt aan:

- een gerichte publiekscampagne rondom de opening van een integrale speellocatie
- een website met informatie over buitenspelen en ontmoeten in Borger-Odoorn
- stimuleren en ondersteunen van de jaarlijkse buitenspeeldag
- een folder over spelen en ontmoeten in Borger-Odoorn
- vermelding in de gemeentegids
- vermelding in het burgerjaarverslag
- publicaties in week in week uit

Naast een publiekscampagne zal er gericht moeten worden gecommuniceerd met de sleutelpersonen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit beleid en de partijen die betrokken zullen worden bij de uitvoering van dit beleid.

Conclusie

De gemeenteraad van de gemeente Borger-Odoorn heeft in 2008 gekozen voor Integraal Spelen, een visie op speelruimte met een stevige ambitie. Hiermee kiest de gemeenteraad voor een toekomst van de gemeente Borger-Odoorn waarin spelen en speelruimte bijdraagt aan een optimale ontwikkeling van de jeugd, een versterking van de sociale samenhang en een verhoging van de leefbaarheid. De speerpunten bewegen, ontmoeten en natuur sluit aan bij het unieke groene en sociale karakter van de gemeente.

De huidige financiële omstandigheden vragen realistische besluiten en een verantwoordelijke besteding van publieke middelen. Met deze nota wordt geen afbreuk gedaan aan de ambitie betreffende het toekomstbeeld van spelen en ontmoeten. De speel en ontmoetingsbehoeften van de diverse leeftijdsgroepen

---

vormen samen met situeringeisen en kwaliteitseisen de basis van de keuze voor en inrichting van centrale speel-en ontmoetingslocaties.

Wel is er een keuze gemaakt voor het gefaseerd realiseren van integrale speellocaties. Daarnaast is er nu duidelijk gekozen voor één centrale integrale speel-en ontmoetingslocatie per dorp. Het schoolplein of de buitenruimte van dorpshuizen komen hier in eerste instantie voor in aanmerking.

In de nieuwe beheer- en onderhoudsstructuur zijn aansprakelijkheid en de wederzijdse rechten en plichten helder en functioneel geformuleerd. Met deze beheer- en onderhoudsstructuur kan worden voldaan aan de eisen die het Warenwetbesluit speel- en attractietoestellen stelt. Participatie en betrokkenheid van lokale partijen en inwoners is een belangrijk ingrediënt bij de totstandkoming, beheer en onderhoud van de voorzieningen.